

BOJ PROTI PODNEBNIM SPREMEBAM

Na konferenci OZN o podnebnih spremembah, ki je potekala decembra 2015 v Parizu, so se pogodbenice z vsega sveta dogovorile o omejitvi globalnega segrevanja na precej pod 2 °C v primerjavi s predindustrijsko ravno. EU si prizadeva, da bi do leta 2030 zmanjšala emisije toplogrednih plinov za vsaj 40 % v primerjavi z ravno iz leta 1990, obenem pa izboljšala energetske učinkovitost za 27 % in povečala delež obnovljivih virov energije v končni porabi na 27 %. Pomemben mehanizem v boju proti podnebnim spremembam je sistem EU za trgovanje z emisijami (ETS).

PРАВNA PODLAGA IN CILJI

V skladu s členom 191 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) je boj proti podnebnim spremembam izrecen cilj okoljske politike EU.

SPLOŠNO OZADJE

A. Globalno segrevanje

Brez dodatnih politik za zmanjševanje emisij naj bi se povprečna globalna temperatura po napovedih v tem stoletju dvignila za 1,1 °C do 6,4 °C. Človekove dejavnosti, kot so kurjenje fosilnih goriv, krčenje gozdov in kmetovanje, povzročajo emisije ogljikovega dioksida (CO₂), metana (CH₄), dušikovega oksida (N₂O) in fluoriranih ogljikovodikov. Ti toplogredni plini preprečujejo, da bi se toplota, ki jo oddaja zemeljsko površje, širila v vesolje, in tako povzročajo globalno segrevanje.

B. Posledice podnebnih sprememb

Globalno segrevanje je že povzročilo in bo še naprej povzročalo skrajnejše vremenske pojave (kot so poplave, suše, močno deževje in vročinski valovi), gozdne požare, pomanjkanje vode, izginjanje ledenikov in zviševanje morske gladine, spremembe v razporejenosti ali celo izumrtje favne in flore, rastlinske bolezni in pojavljanje škodljivcev, pomanjkanje hrane in pitne vode ter migracije ljudi, ki bodo bežali pred temi nevarnostmi. Znanstvena dognanja kažejo, da bi se tveganje trajnih in katastrofalnih sprememb močno povečalo, če bi globalno segrevanje preseгло 2 °C v primerjavi s predindustrijsko ravno.

C. Stroški ukrepanja v primerjavi s stroški neukrepanja

Po Sternovem poročilu iz leta 2006 naj bi obvladovanje globalnega segrevanja letno stalo 1 % svetovnega BDP, neukrepanje pa vsaj 5 % – v najslabšem primeru pa celo 20 % – svetovnega BDP. Le manjši delež celotnega svetovnega BDP bi tako

bil potreben za naložbe v nizkoogljično gospodarstvo, z bojem proti podnebnim spremembam pa bi dosegli zdravstvene koristi, povečali energetske varnost ter zmanjšali drugo škodo.

D. Prilagajanje podnebnim spremembam

Ukrepi za prilagajanje podnebnim spremembam segajo od blagih in cenovno ugodnih ukrepov (varstvo voda, kolobarjenje, uporaba na sušo odpornih poljščin, javno načrtovanje in ozaveščanje) do dragih ukrepov v zvezi z zaščito in selitvami (povišanje nasipov ter selitev pristanišč, industrijskih obratov in ljudi z nizkih priobalnih območij ter poplavnih ravnin). Namen [Strategije Evropske unije za prilagajanje podnebnim spremembam](#) je, da bi postala Evropa bolj odporna na podnebne spremembe. Spodbuja več usklajevanja in izmenjave informacij med državami članicami ter vključitev prilagajanja v vse ustrezne politike EU.

DOSEŽKI

A. Mednarodna podnebna politika

Po več kot dveh desetletjih pogajanj so vlade decembra 2015 na 21. zasedanju konference pogodbenic (COP 21) Okvirne konvencije OZN o spremembi podnebja (UNFCCC) v Parizu sprejele prvi splošni sporazum o boju proti podnebnim spremembam. [Pariški sporazum](#) si prizadeva, da bi zvišanje globalne povprečne temperature ostalo precej pod 2 °C, hkrati pa ga skuša ohraniti pri 1,5 °C nad predindustrijsko ravno. Da bi pogodbenice izpolnile ta cilj, skušajo doseči čimprejšnjo ustavitev rasti svetovnih emisij toplogrednih plinov in nično stopnjo neto emisij v drugi polovici tega stoletja. Ta cilja je treba upoštevati pri pretoku kapitala. Prvič v zgodovini si morajo vse pogodbenice ambiciozno prizadevati za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov po načelu „skupne, a raznolike odgovornosti in ustrezne zmogljivosti posameznih držav“, tj. v skladu z njihovim položajem in možnostmi. Vse države morajo vsakih pet let prenoviti in nadgraditi svoje podnebne akcijske načrte (nacionalno določeni prispevki) in jih na pregleden način sporočiti, da bo mogoče oceniti skupni napredek (globalni pregled). Zlasti najbolj ranljive in najmanj razvite države ter majhne otoške države v razvoju bodo prejele podporo, tako finančno kot v obliki gradnje zmogljivosti. Prilagajanje je enako pomembno kot blažitev, priznana pa je kot svetovni izziv, enako pomembno je tudi obravnavati vprašanje izgube in škode, povezanih z negativnimi posledicami podnebnih sprememb. Sporazum je začel veljati novembra 2016 po tem, ko ga je ratificiralo potrebno minimalno število 55 vlad, ki povzročijo vsaj 55 % vseh svetovnih emisij toplogrednih plinov.

B. Prizadevanja v EU za boj proti podnebnim spremembam

Evropska unija se je z [okvirom podnebne in energetske politike do leta 2030](#), ki pomeni tudi njeno zavezo po Pariškem sporazumu, zavezala k naslednjim ciljem, ki naj bi jih dosegla do leta 2030: zmanjšala bo emisije toplogrednih plinov za vsaj 40 % v primerjavi z ravno iz leta 1990, izboljšala bo energetske učinkovitost za 27 %, delež obnovljivih virov energije v končni porabi pa bo povečala na 27 %. Okvir za leto 2030 pomeni nadaljevanje ciljev 20-20-20, ki so jih voditelji EU leta 2007 določili za leto 2020: 20-odstotno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, 20-odstotno povečanje deleža obnovljive energije v končni porabi energije ter 20-odstotno zmanjšanje celotne

porabe primarne energije v EU (vse v primerjavi z letom 1990), ki so bili vsi preneseni v zavezujoče zakonodajne ukrepe. V [načrtu EU za prehod na nizkoogljično gospodarstvo do leta 2050](#) pa je določen dolgoročni cilj zmanjšanja toplogrednih plinov za 80 %, medtem ko si najnovejša [dolgoročna strategija](#) prizadeva za podnebno nevtralnno gospodarstvo do leta 2050.

[Sistem EU za trgovanje z emisijami \(ETS\)](#), prvi in še vedno največji mednarodni trg ogljika, je ključen instrument politike EU za boj proti podnebnim spremembam. Temelji na načelu trgovanja s pokrovom: skupna količina emisij toplogrednih plinov, ki jih lahko izpusti več kot 11 000 objektov (tovarne, elektrarne itd.), vključenih v sistem, je omejena. Vsak objekt kupi ali dobi pravice do emisije, ki jih države članice prodajajo na dražbi. Če teh dobropisov, ki ustrezajo po eni toni CO₂, ne izkoristijo, jih lahko zamenjajo z drugimi objekti. Sčasoma se skupna količina pravic postopoma zmanjšuje. Dva sklada – sklad za modernizacijo in inovacijski sklad – bosta v pomoč pri nadgradnji energetskih sistemov v državah članicah z nižjimi dohodki in v spodbudo inovacijam s financiranjem obnovljivih virov energije, zajemanja in shranjevanja ogljikovega dioksida in nizkoogljičnih projektov. Poleg tega je bila sedanja [izjema za medcelinske polete](#) podaljšana do konca leta 2023, ko bo Mednarodna organizacija civilnega letalstva začela prvo fazo sistema za izravnavo in zmanjšanje emisij CO₂ za mednarodno letalstvo (CORSA). [Švica in EU sta se dogovorili, da bosta povezali svoja sistema trgovanja z emisijami.](#)

Za emisije iz sektorjev, ki jih ETS ne zajema, na primer cestni promet, odpadki, kmetijstvo in stavbe, veljajo zavezujoči letni cilji glede zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za vsako državo članico. Parlament in Svet sta se nedavno strinjala o minimalnih ciljih za obdobje 2021–2030, da bi pripomogla k doseganju cilja EU o 30 % zmanjšanju emisij toplogrednih plinov iz teh sektorjev in prispevala k uresničevanju ciljev Pariškega sporazuma. Poleg tega bo prvič morala vsaka država članica zagotoviti, da emisije iz rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva (LULUCF) ne presegajo njihove odstranitve. Drugače povedano se bodo gozdovi, njivske površine in travinje upravljali trajnostno, da se absorbira kolikor je mogoče veliko emisij toplogrednih plinov, najmanj pa toliko, kolikor se jih izpusti v istem sektorju (pravilo o nepresežku emisij), tako pa se bo pomembno prispevalo k boju proti podnebnim spremembam.

[Direktiva o energiji iz obnovljivih virov](#) naj bi zagotovila, da bo do leta 2020 obnovljiva energija, na primer iz biomase ter vetrna, hidroelektrična in sončna energija, v okviru proizvodnje elektrike, prometa, ogrevanja in hlajenja predstavljala vsaj 20 % celotne porabe energije v EU. [Novi cilj](#) (32,5 %) bo začel veljati za obdobje do leta 2030. Vsaka država članica sprejme lasten nacionalni akcijski načrt za obnovljivo energijo, vključno s sektorskimi cilji. Države članice so se v okviru splošnega cilja zavezale, da bodo vsaj 10 % goriv (14 % za leto 2030) v prometu pridobile iz obnovljivih virov energije. Parlament in Svet sta se dogovorila o cilju energetske učinkovitosti v višini 32 % za leto 2030.

S [tehnologijo zajemanja in shranjevanja ogljika](#) se iz emisij v zrak (ki nastanejo pri industrijskih postopkih) izloči CO₂, ki se nato stisne in prepelje na lokacijo, kjer se lahko skladišči. Po napovedih Medvladnega foruma o podnebnih spremembah bi lahko s tehnologijo zajemanja in shranjevanja ogljika iz elektrarn na fosilna goriva odstranili 80 do 90 % emisij CO₂. EU je vzpostavila regulativni okvir za trženje in subvencioniranje

te nove tehnologije. Izkazalo pa se je, da je uvedba načrtovanih predstavitvenih projektov v Evropi težja, kot je bilo pričakovano, pri čemer so ena glavnih ovir visoki stroški.

Novi osebni avtomobili, registrirani v EU, morajo izpolnjevati [standarde za emisije CO₂](#). Cilj za povprečen vozni park za leto 2015 je 130 g CO₂/km, od leta 2021 naprej pa bo ta vrednost zmanjšana na 95 g/km. Da bi v industriji ustvarili spodbude za naložbe v nove tehnologije, se lahko uporabljajo tudi olajšave, pri čemer najčistejši avtomobili posameznega proizvajalca pri izračunavanju povprečnih specifičnih emisij CO₂ štejejo več kot en avtomobil. Podobna uredba obstaja tudi za [kombinirana vozila](#). Parlament in Svet sta se dogovorila o nadaljnjem zmanjšanju emisij CO₂ za celotni vozni park EU za nove avtomobile (37,5 %) in nova kombinirana vozila (31 %) do leta 2030. Obenem je bil za nove tovornjake prvič določen cilj 30-odstotnega zmanjšanja CO₂ s 15-odstotnim vmesnim ciljem do leta 2025.

Potrošnikom so že na voljo informacije o [zmanjšanju porabe goriva](#) novih osebnih avtomobilov, ki so v EU naprodaj ali se dajejo v najem, da bi se pri nakupu novega avtomobila lahko ozaveščeno odločili. [Kakovost goriva](#) je pomemben element za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. Zakonodaja EU stremi k temu, da bi bila intenzivnosti goriv v smislu toplogrednih plinov do leta 2020 zmanjšana za 6 %: to je treba med drugim doseči s pomočjo ukrepov, ki pa morajo izpolnjevati nekatera trajnostna merila.

Emisije CO₂ iz mednarodnega pomorskega prometa so znatne in pričakuje se, da se bodo še občutno povečale. EU se zavzema za globalen pristop in je hkrati kot prvi korak v smeri zmanjšanja emisij vzpostavila evropski sistem za [spremljanje emisij CO₂ ladij, poročanje o njih in njihovo preverjanje \(SPP\)](#). Velike ladje morajo spremljati in vsako leto poročati o preverjenih emisijah CO₂, ki so bile sproščene na poti do, iz ali znotraj pristanišč EU, skupaj z drugimi relevantnimi informacijami.

Po tem, ko so bili klorofluorogljiki (CFC) v osemdesetih letih 20. stoletja prepovedani, da bi ustavili tanjšanje ozonske plasti, se danes kot nadomestilo uporabljajo fluorirani plini, in sicer v vrsti industrijskih naprav, kot so klimatske naprave in hladilniki, saj ne škodujejo ozonski plasti. Njihov potencial globalnega segrevanja pa bi lahko bil celo do 23 000-krat višji kot pri CO₂. Zato je EU sprejela ukrepe za nadzor uporabe [fluoriranih plinov](#) ter njihovo prepoved uporabe v novih klimatskih napravah in hladilnikih do obdobja 2022–2025, s čimer narekuje njihovo postopno opuščanje na svetovni ravni.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Parlament je v odgovor na predlog Komisije za okvir podnebne in energetske politike do leta 2030 dal močan signal, saj je pozval k trem zavezujočim ciljem (ki so bili bolj ambiciozni od tistih, o katerih so se na koncu dogovorili): vsaj 40-odstotno zmanjšanje nacionalnih emisij toplogrednih plinov v primerjavi z ravnmi iz leta 1990, 30-odstotni delež obnovljivih virov energije v končni porabi energije in 40-odstotno povečanje energetske učinkovitosti.

Evropski parlament je pred pariško konferenco o podnebnih spremembah leta 2015 ponovno poudaril, da si je nujno treba „prizadevati za učinkovito regulacijo in omejitvev

emisij v mednarodnem letalskem in ladijskem prometu“. Izrazil je razočaranje, ker se Mednarodna organizacija civilnega letalstva ob uvedbi sistema CORSIA ni dogovorila za zmanjšanje emisij in se je namesto tega osredotočila predvsem na izravnavo brez jamstva kakovosti, ker bo sistem pravno zavezujoč šele od leta 2027 dalje in ker se pomembni člani organizacije še niso zavezali k sodelovanju v prostovoljni fazi.

Parlament podpira široko zastavljeno določanje cen ogljika in se zavzema za to, da bi bili prihodki od trgovanja z emisijami namenjeni za naložbe na področju podnebja. Pozval je h konkretnim ukrepom, vključno s časovnim razporedom, za postopno odpravo vseh subvencij za fosilna goriva do leta 2020.

Parlament je med pogajanja s Svetom o fluoriranih plinih zagovarjal postopno popolno opustitev okolju škodljivih fluoriranih plinov v vrsti novih sektorjev, v katerih so na voljo varne ter energetske in stroškovno učinkovite alternative.

Parlament je pri posodobitvi emisij CO₂ iz osebnih avtomobilov in kombijev vztrajal pri čimprejšnji uvedbi novega globalnega testnega cikla, ki so ga opredelili pri OZN, da bi se pri merjenju emisij CO₂ upoštevali dejanski vozni pogoji.

Tina Ohliger
05/2019

